

Łukasz Brzezowski¹

Umorzenie rejestrowe jako przejaw dekompozycji modelu postępowania przygotowawczego

Streszczenie

Model postępowania przygotowawczego można opisywać z różnych perspektyw, w tym przykładowo: zasad procesowych, podmiotów prowadzących postępowanie przygotowawcze, udziału czynnika sądowego. Jedną z takich płaszczyzn są również sposoby zakończenia postępowania. Szczególną formą zakończenia postępowania przygotowawczego jest umorzenie postępowania i wpisanie sprawy do rejestru przestępstw, o którym stanowi przepis art. 325f k.p.k.² Instytucja ta od początku funkcjonowania w polskiej procedurze karnej wzbudza kontrowersje. Po wielu latach obowiązywania warto przyjrzeć się jej i odpowiedzieć na pytanie, czy mieści się ona w przyjętym przez ustawodawcę modelu postępowania przedjurysdykcyjnego. Dodatkowo, analiza została uzupełniona o ilościowe badania wykorzystania instytucji od początku jej obowiązywania. Pozwoli to na odpowiedź nie tylko na pytanie o prawidłowość tej instytucji, ale także o jej przydatność dla praktyki organów ścigania.

Słowa kluczowe

Model postępowania karnego, umorzenie rejestrowe, postępowanie przygotowawcze.

1. Wstęp

Postępowanie przygotowawcze jako stadium postępowania karnego o charakterze służącym realizacji celów postępowania głównego, a jednocześnie jako konstrukcja normatywna, która może w pewnych wypadkach

¹ Łukasz Brzezowski, doktorant w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Łódzkiego.

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r., poz. 534 tekst jedn. z dnia 24 marca 2021 r.).

być ostatnim stadium procesu karnego, powinna przewidywać formy zakończenia tego postępowania w sposób niepozostawiający wątpliwości co do ich charakteru. Funkcjonująca w polskim procesie karnym od 1 lipca 2003 r. instytucja umorzenia rejestrowego została wprowadzona jako kompromis pomiędzy wersją lansowaną przez lobby policyjne³ – zmierzającą do rezygnacji w ogóle z prowadzenia postępowania na rzecz rejestracji – a pozbawieniem dotychczasowych uregulowań dotyczących możliwości umarzenia postępowania z powodu niewykrycia sprawców przestępstwa, za którym opowiadała się większość doktryny i orzecznictwa⁴, od samego początku była poddawana w wątpliwość przez przedstawicieli doktryny⁵.

O ile dotychczas w doktrynie analizowano instytucję z punktu widzenia założeń i celów jej stawianych, a także konstrukcji legislacyjnej i kwestii związanych z jej stosowaniem, o tyle nie poddano jej badaniu z punktu widzenia przyjętego przez ustawodawcę modelu postępowania przygotowawczego. Niezależnie od wyniku tej analizy warto także odpowiedzieć na pytanie, czy instytucja ta po kilkunastu latach obowiązywania jest wciąż stosowana i w jakim zakresie. Postawić należy tezę, że modelowo instytucja ta nie mieści się w granicach przyjętego modelu oraz że nie jest ona często wykorzystywana w pracy organów ścigania. Jeśli tezy te zostaną zweryfikowane, to zasadnym postulatem *de lege ferenda* będzie uchylene tej instytucji.

Analiza prowadząca do odpowiedzi na pytania badawcze postawione we wstępie będzie trzyczęściowa. W pierwszej kolejności należy zbadać w ujęciu dogmatycznym instytucję z art. 325f k.p.k. Służyć to ma zdefiniowaniu, czym jest umorzenie rejestrowe, bowiem nie sposób dokonywać rozważań modelowych bez dookreślenia kształtu instytucji. W drugiej kolejności należy dokonać oceny przyjętego przez ustawodawcę modelu postępowania przygotowawczego. Trzeci etap pozostawiony zostanie do przedstawienia zestawienia statystycznego.

2. Analiza dogmatyczna

Zgodnie z treścią art. 325f k.p.k., jeżeli dane uzyskane w toku czynności, o których mowa w art. 308 § 1 k.p.k., lub prowadzonego przez

³ E. Skrętowicz, Proponowane zmiany w ustawie karnej procesowej z grudnia 2001 roku, Lublin 2002, s. 113.

⁴ M. Kurowski, (w:) D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz, Warszawa 2020, s. 1296.

⁵ S. Waltoś, Tak zwane umorzenie rejestrowe, czyli legislacyjna kula w płocie, GSP 2003, nr 2, s. 277–284.

okres co najmniej 5 dni dochodzenia nie stwarzają dostatecznych podstaw do wykrycia sprawcy w drodze dalszych czynności procesowych, można wydać postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw. Stosownie zaś do § 2 tego przepisu, po wydaniu postanowienia, o którym mowa w § 1, Policja, na podstawie odrębnych przepisów, prowadzi czynności w celu wykrycia sprawcy i uzyskania dowodów. Jeżeli z kolei zostaną ujawnione dane pozwalające na wykrycie sprawcy, Policja wydaje postanowienie o podjęciu na nowo dochodzenia. Przepis art. 305 § 4 k.p.k. stosuje się odpowiednio, zaś przepisów art. 305 § 3 zdanie pierwsze k.p.k., jak i art. 327 § 1 k.p.k. nie stosuje się. Takie sformułowanie normatywne pozwala na opisanie konstrukcji instytucji umorzenia postępowania i wpisania do rejestru przestępstw. Przede wszystkim należy określić, w jakich sytuacjach można ją zastosować, jakie podmioty są uprawnione do jej stosowania, w jakim terminie, a następnie skutki procesowe jej stosowania oraz tryb zaskarżenia.

Dla zapewnienia spójności czynionych analiz, należy dokonać na wstępie pewnych zastrzeżeń terminologicznych. Nie jest jednoznaczne bowiem, jak należy określać instytucję z art. 325f k.p.k. Można wskazać poglądy opowiadające się za tym, że nie jest to samodzielna forma postępowania przygotowawczego, a jedynie szczególna postać dochodzenia⁶. Zgodnie z inną grupą poglądów nazwa „dochodzenie rejestrowe” jest myląca, gdyż chodzi tylko o przyznanie Policji prawa do bardzo szybkiego zakończenia dochodzenia, którego dalsze prowadzenie nie rokuje żadnych szans na wykrycie sprawcy przestępstwa i dlatego też proponuje się używać nazwy „umorzenie rejestrowe dochodzenia”⁷. Wskazać można także na stanowisko, że najwłaściwsza nazwa to „postępowanie rejestrowe”⁸. Najbardziej zbliżonym do właściwego ujęciem wydaje się wskazanie, że instytucja z art. 325f k.p.k. reguluje jeden ze sposobów zakończenia postępowania. Nie jest to jednak również do końca prawidłowe, skoro postępowanie wciąż jest prowadzone, choć w innym trybie, o czym stanowi § 2 art. 325f k.p.k. Z pewnością zgodzić należy się z tym, że nie jest to oddzielna forma postępowania przygotowawczego. W dalszej części rozważań używane będzie dla oznaczenia umorzenia dochodzenia i wpisania sprawy do rejestru przestępstw w trybie art. 325f k.p.k. także pojęcie „umorzenie rejestrowe”.

⁶ S. Waltoś, Główne nurty nowelizacji procedury karnej, PiP 2003, nr 4, s. 13; R. A. Stefański, Postępowanie „rejestrowe” w procesie karnym, Gdańskie Studia Prawnicze 2003, Tom XI, s. 286.

⁷ S. Waltoś, Główne..., s. 13.

⁸ M. Kuźma, „Postępowanie rejestrowe” w procesie karnym, Prok. i Pr. 2007, nr 1, s. 72.

3. Przesłanki zastosowania przepisu art. 325f k.p.k.

Nie ulega wątpliwości, że możliwe jest zastosowanie przepisu art. 325f § 1 k.p.k. wyłącznie w sytuacji, gdy postępowanie przygotowawcze prowadzone jest w formie dochodzenia, a ponadto w fazie *in rem*⁹. Mniejszościowy pogląd jednak przewiduje także stosowanie tej instytucji w ramach śledztwa¹⁰. Treść przepisu nie pozostawia także wątpliwości, że czynności nie mogą być wykonywane w trybie art. 307 k.p.k., a zatem nie mogą być to czynności sprawdzające, po przeprowadzeniu których byłoby postępowanie umorzone i wpisane do rejestru umorzeń. Wskazuje się bowiem, że postępowanie sprawdzające ma na celu wyjaśnienie, czy dopuszczalne jest śledztwo bądź dochodzenie, a nie ustalenie, czy rzeczywiście zostało popełnione przestępstwo i wykrycie sprawcy, ponieważ to już jest celem postępowania przygotowawczego. Jeśli dopuszczalne byłoby to w wypadku konieczności sprawdzenia istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, to tym bardziej należałoby uznać, że jest to dopuszczalne w przypadku, gdy fakt popełnienia przestępstwa wynika jedynie z zawiadomienia o przestępstwie. Skoro jednak w przepisie art. 325f § 1 k.p.k. takiej sytuacji nie przewidziano, to uznać należy, że jest to niedopuszczalne¹¹.

Doprecyzowując kwestię tego, kiedy może mieć miejsce umorzenie rejestrowe, należy dodać także, że będą to takie sytuacje, gdy organ procesowy uznał, że zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa i wszczął dochodzenie, bądź też gdy ma miejsce dochodzenie w niezbędnym zakresie w trybie art. 308 k.p.k., co wiąże się z faktycznym wszczęciem postępowania.

Kolejną przesłanką zastosowania instytucji umorzenia rejestrowego jest to, aby organ procesowy doszedł do przekonania, że brak jest dostatecznych podstaw do wykrycia sprawcy w drodze dalszych czynności. Niewątpliwie, zgodzić należy się z poglądem, że jest to przesłanka nieostra, co może prowadzić do nadużyć w korzystaniu z tej instytucji¹². Przyjmuje się, że tą klauzulę generalną należy dekodować jako nega-

⁹ M. Kurowski, (w:) Kodeks..., s. 1296–1297; R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Tom III. Komentarz do art. 297–424, Warszawa 2021, s. 349.

¹⁰ A. Taracha, Problemy legislacyjne z tzw. „postępowaniem rejestrowym” w polskim procesie karnym, Wojskowy Przegląd Prawniczy 2003, nr 4, s. 121.

¹¹ R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Tom III..., s. 347–348; B. Skowron, (w:) K. Dudka (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2020, s. 705.

¹² H. Skwarczyński, Postępowanie rejestrowe – nowy instrument procesowy w pracy organów ścigania, Monitor Prawniczy 2003, nr 14, s. 642.

tywna prognoza co do możliwości wykrycia sprawcy. W przypadku istnienia jakiegokolwiek perspektywy, że określona czynność mogłaby doprowadzić do wykrycia sprawcy, niezbędne jest jej wykonanie. Prognozowanie to jednak nie może opierać się na dowolnej analizie, a musi zostać oparte na konkretnych przesłankach faktycznych¹³. Wykładnię formuły kodeksowej braku dostatecznych podstaw do wykrycia sprawcy w drodze dalszych czynności procesowych należy także zawęzić z uwagi na dookreślenia użyte w końcowej części. Wskazuje się bowiem, że mają być podjęte czynności, z których nie wynika możliwość wykrycia sprawcy. Ponadto, chodzi o czynności procesowe, a nie operacyjne; jeżeli będzie to możliwe przez podjęcie tych ostatnich, wówczas brak jest przeszkód do umorzenia dochodzenia¹⁴.

W kontekście ustawowych przesłanek umorzenia dochodzenia w trybie art. 325f k.p.k., warto zauważyć także, że kwestia ta została uregulowana w wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji¹⁵. W § 110 ust. 1 tych wytycznych wskazano, że zastosowanie ma przedmiotowy przepis w szczególności, gdy na miejscu zdarzenia nie ujawniono śladów działania sprawcy nadających się do badań identyfikacyjnych, a w trakcie czynności, o których mowa w art. 304a k.p.k., pokrzywdzony zeznał, że w czasie popełniania przestępstwa nie miał bezpośredniego kontaktu ze sprawcą lub kontakt z nim był krótkotrwały; nie jest w stanie odtworzyć wyglądu sprawcy; nie było innych świadków przestępstwa; nie ujawniono śladów działania sprawcy. Wytyczne te – z uwagi na szczególną rolę Policji w zakresie instytucji z art. 325f k.p.k. – mają szczególne znaczenie.

Kończąc rozważania w zakresie przesłanek zastosowania instytucji z art. 325f k.p.k. zauważyć należy, że nie sposób mówić o „postępowaniu rejestrowym”, w tym sensie, że nie istnieje rodzaj decyzji procesowej inicjującej takie postępowanie. Nie ma podstawy normatywnej ku temu, aby wydać postanowienie o wszczęciu dochodzenia i prowadzeniu go w trybie rejestrowym.

4. Podmiot uprawniony do stosowania instytucji z art. 325f k.p.k.

W ramach analizy instytucji z art. 325f k.p.k. należy rozważyć zarówno to, jaki podmiot może dokonywać czynności poprzedzających umorzenie

¹³ R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Tom III..., s. 352.

¹⁴ R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Tom III..., s. 353.

¹⁵ Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów (Dz. Urz. z 2017 r., poz. 59), ogłoszone: 7 września 2017 r.

sprawy i wpisanie jej do rejestru przestępstw, jaki podmiot może podjąć decyzję o umorzeniu postępowania w tym trybie, następnie kto może prowadzić czynności po takim umorzeniu, a ostatecznie jaki podmiot jest uprawniony do podjęcia postępowania.

Należy uznać, że przepis art. 325f § 1 k.p.k. *in principio*, wskazuje na czynności, o których mowa w art. 308 § 1 k.p.k., oraz na dochodzenie prowadzone przez okres co najmniej 5 dni. Chodzi zatem o dochodzenie w niezbędnym zakresie oraz „zwykłe” dochodzenie, o tyle zmodyfikowane, że został dookreślony minimalny okres jego prowadzenia. Treść tego przepisu nie ogranicza pod względem podmiotowym katalogu organów uprawnionych do prowadzenia postępowania, a zatem zastosowanie ma reguła ogólna przewidziana w art. 308 § 1 *in principio* k.p.k.: „w granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem, prokurator albo Policja może w każdej sprawie, w wypadkach niecierpiących zwłoki, jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, przeprowadzić w niezbędnym zakresie czynności procesowe”. Zatem do dokonywania czynności w pierwszym zakresie jest uprawniona Policja, prokurator, a także organy wymienione w art. 312 k.p.k. W zakresie dochodzenia „zwykłego”, podmioty uprawnione do prowadzenia czynności wyznacza przepis art. 325a § 1 k.p.k., wskazując, że dochodzenie prowadzi Policja lub organy, o których mowa w art. 312 k.p.k., chyba że prowadzi je prokurator. Uprawnieni do dokonywania czynności zarówno dochodzenia, jak w trybie z art. 308 k.p.k. poprzedzających umorzenie rejestrowe, są zatem: prokurator, Policja, organy Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Krajowej Administracji Skarbowej, Centralnego Biura Antykorupcyjnego oraz Żandarmerii Wojskowej, w zakresie swojej właściwości, a także inne organy przewidziane w przepisach szczególnych, jak np. strażnicy leśni, czy strażnicy Państwowej Straży Łowieckiej.

Mniej jednoznaczna kwestią w doktrynie jest to, który podmiot jest uprawniony do podjęcia decyzji o umorzeniu postępowania i wpisaniu jej do rejestru przestępstw. Część przedstawicieli doktryny opowiada się za ograniczeniem katalogu podmiotów uprawnionych jedynie do Policji¹⁶. Szczególny pogląd w tym zakresie wyrażony został przez Prokuraturę Krajową. Zgodnie z nim umorzenie rejestrowe dochodzenia może być dokonane jedynie przez Policję oraz Straż Graniczną¹⁷. Za poglądami zawężającymi katalog podmiotów uprawnionych do umorzenia rejestro-

¹⁶ A. Kiełtyka, System Prawa Karnego Procesowego, R. A. Stefański (red.), Warszawa 2016, s. 491.

¹⁷ Pismo Prokuratury Krajowej z dnia 17 czerwca 2003 r., PR I 901/30/03.

wego tylko do Policji przemawiać ma fakt, że po takim umorzeniu należy dokonywać czynności w celu wykrycia i uzyskania dowodów, a takie czynności mogą prowadzić poza Policją jedynie Straż Graniczna i Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Podstawę przyznania im takich kompetencji mógłby stanowić tylko art. 312 k.p.k., który dotyczy wszak także innych organów. Przedstawiciele tych poglądów wychodzą z założenia, że art. 325f k.p.k. stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 312 k.p.k.¹⁸. Odnosząc się do tego należy zauważyć, że ustawodawca nie wskazuje wprost, kto wydaje tę decyzję, używając formuły „można wydać postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw”. Należy zatem uznać – *lege non distinguente* – że wciąż uprawnionymi podmiotami są te, które były uprawnione do prowadzenia postępowania, a zatem nie tylko Policja i prokurator, ale także te, o których mowa w art. 312 k.p.k.

Gdy chodzi zaś o kwestię prowadzenia czynności po umorzeniu i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw, to nie ulega wątpliwości, że *verba legis* to Policja, na podstawie odrębnych przepisów, prowadzi czynności w celu wykrycia sprawcy i uzyskania dowodów. O ile treść art. 325f § 2 k.p.k. wskazuje jedynie na Policję, o tyle wątpliwości w tym zakresie nasuwa art. 312 k.p.k. w zw. z art. 325a k.p.k. Wydaje się jednak, że ta norma prawna w tym przypadku nie znajdzie zastosowania, skoro z chwilą umorzenia rejestrowego sprawa nie jest już prowadzona w trybie k.p.k., nie są dokonywane czynności procesowe, a operacyjne. Przepis art. 312 k.p.k. odnosi się do śledztwa, a przez wzgląd na treść art. 325a § 1 k.p.k. – również do dochodzenia. Możliwość wykonywania czynności operacyjnych przez organy z art. 312 k.p.k., które ponadto na mocy odrębnych ustaw są uprawnione do dokonywania czynności operacyjnych, wynikać by mogła z tego, że skoro już wcześniej prowadził dany organ postępowanie, to nie jest zasadne późniejsze przekazywanie tego Policji. Jednakże, biorąc pod uwagę, że z jednej strony w przepisie wskazana jest wprost Policja, a sama regulacja umorzenia rejestrowego ma charakter wyjątkowy w stosunku do normalnego trybu, bowiem Policja samodzielnie wydaje decyzję o umorzeniu w ten sposób postępowania, to nie należy interpretować tego wyjątku w sposób rozszerzający. Przyjąć trzeba zatem, że wyłącznie uprawnionym podmiotem do dokonywania czynności po umorzeniu rejestrowym jest Policja.

Następną kwestią, która wymaga analizy z punktu widzenia podmiotowego, jest postanowienie o podjęciu na nowo dochodzenia. Ponownie,

¹⁸D. Tarnowska, Różnice między dochodzeniem a śledztwem w polskim procesie karnym, Szczecin 2009, s. 171; R. A. Stefański, Postępowanie..., s. 290–291.

przepis wprost wskazuje, że to Policja jest uprawniona do wydania tej decyzji w przypadku, gdy ujawnione zostaną dane pozwalające na wykrycie sprawcy. W doktrynie przyjmuje się w zakresie podmiotowym omawianej instytucji różne koncepcje. Jedną z nich jest ta, że choć przepisy art. 325f § 2 i 3 k.p.k. odnoszą się do Policji, to jednak z uwagi na odpowiednie stosowanie art. 312 k.p.k. i art. 325a k.p.k. nie można odmówić innym organom kompetencji do wydawania takiej decyzji procesowej¹⁹. Z kolei inny pogląd pozwala na przyjęcie, że art. 312 pkt 1 i 2 nie obejmuje sytuacji opisanej w art. 325f § 1 k.p.k., który jest w tym zakresie przepisem szczególnym, wobec czego organem uprawnionym do prowadzenia postępowania rejestrowego jest wyłącznie Policja²⁰. Przedstawiona analiza pozwala jednak na zauważenie, że nie sposób interpretować art. 312 k.p.k. w sposób rozszerzający. Przepis ten bowiem dotyczy śledztwa, a poprzez art. 325a § 1 k.p.k. także dochodzenia, podczas gdy czynności po umorzeniu postępowania już nie stanowią dochodzenia. Przyjąć należy, że decyzję o podjęciu postępowania umorzonego i wpisanego do rejestru przestępstw może podjąć wyłącznie Policja. Wskazuje się także, że do wydania decyzji o podjęciu postępowania uprawniony jest prokurator²¹, z czym nie można się zgodzić. Generalne uprawnienia prokuratora nie znajdują w tym zakresie zastosowania, ponieważ analizowany etap jest poza ramami postępowania przygotowawczego. Decyzja o podjęciu postępowania umorzonego i wpisanego do rejestru przestępstw należy zatem *de lege lata* wyłącznie do Policji²², co niewątpliwie należy ocenić negatywnie.

Można zatem – bez naruszenia zakazu wykładni rozszerzającej – uznać, że Policja i podmioty wskazane w przepisie art. 312 k.p.k. są uprawnione do prowadzenia czynności przed umorzeniem rejestrowym, jak i do umorzenia w trybie z art. 325f § 1 k.p.k., jeśli organ prowadzący chce, aby to Policja prowadziła czynności operacyjno-rozpoznawcze. Jeśli natomiast postępowanie prowadził organ, który może według odręb-

¹⁹ M. Kurowski, (w:) Kodeks..., s. 1299.

²⁰ R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Tom III..., s. 349–350; K. T. Boratyńska, P. Czarnecki, R. Koper, (w:) A. Sakowicz (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2020, s. 878; D. Tarnowska, Różnice..., s. 171.

²¹ D. Tarnowska, Różnice..., s. 176.

²² Podobnie: T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego, Tom I. Artykuły 1–467, Warszawa 2014, s. 1125; J. Grajewski, S. Steinborn, Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1–424, L. Paprzycki (red.), Warszawa 2013, s. 963; W. Grzeszczyk, Główne kierunki zmian kodeksu postępowania karnego (część II), Prok. i Pr. 2003, nr 6, s. 12.

nych przepisów odnoszących się do niego prowadzić czynności operacyjno-rozpoznawcze, wówczas może samodzielnie prowadzić te czynności po umorzeniu, jednakże nie opierając się na podstawie umorzenia z art. 325f § 1 k.p.k., a na zwykłej podstawie umorzenia, zatwierdzonego przez prokuratora (art. 322 k.p.k.).

5. Czas trwania czynności

Problematyczna na gruncie art. 325f k.p.k. jest zarówno górna, jak i dolna granica czasowa prowadzenia czynności procesowych, która pozwala na umorzenie rejestrowe. W zakresie dolnej granicy art. 325f § 1 k.p.k. jest nietransparentny przez sformułowanie „jeżeli dane uzyskane w toku czynności, o których mowa w art. 308 § 1 k.p.k., lub prowadzonego przez okres co najmniej 5 dni dochodzenia”. Są zatem dwa podstawowe tryby prowadzenia czynności przed umorzeniem rejestrowym, a każdy z nich przewiduje inne ramy czasowe. Czynności w niezbędnym zakresie z art. 308 § 1 k.p.k. mogą być prowadzone w ciągu 5 dni, stosownie do treści przepisu art. 308 § 5 k.p.k., zaś dochodzenie ma być prowadzone co najmniej przez 5 dni.

Zgodnie z jednym ze stanowisk wyrażanych w doktrynie, skoro w art. 325f § 1 k.p.k. nie został wskazany okres, w jakim może być umorzone postępowanie i sprawa wpisana do rejestru przestępstw w wypadku, gdy nie zostało wszczęte dochodzenie, a było prowadzone tylko postępowanie w niezbędnym zakresie, to ma zastosowanie ogólna reguła, iż nie może ono trwać dłużej niż 5 dni, licząc od dnia pierwszej czynności (art. 308 § 5 k.p.k.). Zgodnie z tym stanowiskiem, postanowienie o umorzeniu dochodzenia może być wydane zarówno w tym okresie, jak też i po przekroczeniu tego terminu, z tym jednak zastrzeżeniem, że po upływie terminu nie jest już dopuszczalne dokonywanie czynności procesowych. Możliwe jest więc wydanie postanowienia o jego umorzeniu – inaczej niż w wypadku dochodzenia – przed upływem 5 dni, ale jedynie gdy zostały zakończone czynności w tym trybie. Nie ma wówczas zastosowania minimalny termin 5 dni, który dotyczy prowadzonego dochodzenia, ponieważ nie obejmuje postępowania w niezbędnym zakresie²³.

Stosownie do drugiego z wyrażanych poglądów, nie jest dopuszczalne umorzenie rejestrowe postępowania po jednym dniu prowadzenia czynności w trybie z art. 308 k.p.k., a dopiero po zakończeniu czynności w tym trybie możliwe jest umorzenie postępowania na podstawie art.

²³ R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Tom III..., s. 351.

325f k.p.k. Pogląd ten opiera się na założeniu, że o ile na takie rozwiązanie pozwalałaby wykładnia językowa przepisu art. 325f § 1 k.p.k., o tyle sięgnąć należy w tym przypadku po wykładnię celowościową²⁴. Jednocześnie umorzenie to może nastąpić tylko po upływie 5 dniowego terminu wyznaczonego w przepisie art. 308 k.p.k. Prowadzi to do uznania, że w przypadku konieczności zakończenia postępowania przed upływem 5 dni od daty faktycznego wszczęcia postępowania w trybie art. 308 k.p.k., konieczne będzie umorzenie postępowania w przypadku niewykrycia sprawcy na podstawie art. 322 k.p.k., a nie w trybie art. 325f § 1 k.p.k. Wskazuje się bowiem, że brak upływu czasu wymaganego przez dyspozycję art. 308 k.p.k. sprawia, że nie może podstawą umorzenia być art. 325f § 1 k.p.k.²⁵ Kwestia ta ma znaczenie z punktu widzenia późniejszego trybu postępowania odwoławczego oraz ewentualnego podjęcia postępowania.

Wydaje się, że o ile *prima facie* w takiej regulacji może być niespójność, która wymaga wykładni *a coherentia*, bądź też postulatu *de lege ferenda*, to jednak mieć na uwadze należy, że inna jest dynamika prowadzenia czynności w trybie art. 308 k.p.k., a inna w trybie dochodzenia zwykłego. Chodzi przede wszystkim o normatywne założenia, które jak można przypuszczać, mają przełożenie w praktyce. Ograniczenie czasowe wprowadził ustawodawca po to, aby zapewnić, że jakiegokolwiek czynności wykrywcze i dowodowe zostaną dokonane zanim zostanie sprawa umorzona rejestrowo. Organy ścigania działając w oparciu o tryb z art. 308 k.p.k. *de facto* podejmują czynności procesowe. To dynamika zdarzenia inicjującego ten tryb (np. przestępstwa zabójstwa, zgwałcenia) powoduje konieczność ich przeprowadzenia, przy jednoczesnym braku warunków do wydania decyzji o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia. W świetle tego, termin do 5 dni jest jak najbardziej zasadny, ponieważ po tym okresie organ prowadzący postępowanie jest w stanie ocenić zebrany materiał pod kątem umorzenia rejestrowego. Gdy czynności są prowadzone w trybie dochodzenia „zwykłego”, dynamika czynności jest inna. Wówczas często może się okazać już przy pierwszych czynnościach, że szanse na wykrycie sprawcy są niskie. Ustawodawca wymaga od organu procesowego prowadzenia czynności w tym trybie co najmniej 5 dni, aby zapewnić, że postępowanie nie zostanie umorzone tego samego dnia i że pewne czynności zostaną jednak dokonane. Należy zatem zgodzić się z poglądami wskazującymi, że możliwe jest w świetle treści art. 325f § 1 k.p.k. umorzenie rejestrowe przed upływem 5 dni, gdy są prowadzone czynności w niezbędnym zakresie, ale jedynie gdy zosta-

²⁴ M. Kurowski, (w:) Kodeks..., s. 1297.

²⁵ M. Kurowski, (w:) Kodeks..., s. 1298.

ły zakończone czynności w tym trybie. Wynika to ze sformułowania przepisu „jeżeli dane uzyskane w toku czynności, o których mowa w art. 308 § 1, lub prowadzonego przez okres co najmniej 5 dni dochodzenia nie stwarzają dostatecznych podstaw do wykrycia sprawcy w drodze dalszych czynności procesowych”. Nie ma zatem przeszkód, aby umorzyć rejestrowo, jeśli już pierwszego dnia dokonano wszystkich czynności, o ile organy w sposób zasadny (*lege artis*) prowadzą czynności w trybie art. 308 k.p.k. Gdy chodzi o termin 5 dni dla dochodzenia w trybie zwykłym, to nie sposób zgodzić się z poglądem, jakoby termin ten miał charakter instrukcyjny²⁶, mimo że jest to termin adresowany do organów procesowych. Uznać należy, że uchybienie mu powinno determinować podstawę umorzenia (bądź art. 325f § 1 k.p.k. bądź art. 322 k.p.k.²⁷).

Gdy chodzi zaś o górną granicę prowadzenia czynności zanim zostanie sprawa umorzona i wpisana do rejestru przestępstw, to w tym zakresie doktryna prawa karnego procesowego jest co do zasady zgodna. Brak jest bowiem w ustawie wskazania takiego ograniczenia, ale podkreśla się jednocześnie, że sprzeczne z istotą tego rodzaju umorzenia byłoby prowadzenie dochodzenia w pełnym czasowym zakresie, czy też nawet po przedłużeniu okresu trwania postępowania²⁸. Zauważyć także należy, że na skutek nowelizacji z marca 2007 r.²⁹, do kiedy to dochodzenie po upływie 2 miesięcy trwania przekształcało się w śledztwo (o ile nie zostało przedłużone do 3 miesięcy przez prokuratora), co wykluczało możliwość umorzenia rejestrowego³⁰, przestała istnieć normatywnie określona granica dla takiego umorzenia. Jedynie w charakterze postulatów można *de lege lata* wskazywać terminy. W tym zakresie przykładowo postuluje się, że nie powinno takie postępowanie przed umorzeniem rejestrowym trwać dłużej niż połowa okresu zakreślonego dla dochodzenia, tj. miesiąc³¹. Wskazuje się także, że nie powinno takie postanowienie być

²⁶ D. Tarnowska, *Różnice...*, s. 173; A. Taracha, *Problemy...*, s. 120.

²⁷ Zgodnie z poglądem wyrażonym w: D. Tarnowska, *Różnice...*, s. 174 oraz R. A. Stefańskiego w: *Postępowanie...*, s. 292, podstawą umorzenia rejestrowego jest art. 322 § 1 i art. 325f § 1 k.p.k., natomiast opowiedzieć należy się, że podstawy te przewidują alternatywny tryb umorzenia, co rzutuje na późniejszy sposób zaskarżenia decyzji o umorzeniu.

²⁸ J. Grajewski, S. Steinborn, *Kodeks...*, s. 964.

²⁹ Ustawa z dnia 29 marca 2007 r. o zmianie ustawy o prokuraturze, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2007 r., Nr 64, poz. 432 z dnia 11 kwietnia 2007 r.).

³⁰ D. Tarnowska, *Różnice...*, s. 171.

³¹ J. Grajewski, S. Steinborn, *Kodeks...*, s. 964; T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego*, Tom I. Artykuły 1–467, Warszawa 2014, s. 1125; B. Skowron,

wydane w dochodzeniu, które trwa 2 miesiące, czyli w pełnym ustawowym okresie jego trwania³². Postuluje się także, że powinien decydować zakres przeprowadzonego postępowania i że ewentualna decyzja o umorzeniu postępowania po wyczerpaniu czynności dochodzenia, tzw. pełnym dochodzeniu, powinna być oparta na art. 322 k.p.k., a nie na art. 325f k.p.k.³³ Ponadto, wskazuje się, że czasowe granice tego rodzaju dochodzenia powinny być jak najkrótsze³⁴.

8. Czynności po umorzeniu postępowania

Umorzenie postępowania w trybie z art. 325f k.p.k. powoduje wpisanie sprawy do rejestru przestępstw. Dane te są gromadzone w Krajowym Centrum Informacji Kryminalnych³⁵. Wówczas już nie mogą być dokonywane czynności procesowe, a jedynie czynności operacyjne. Stosownie do § 3 art. 325f k.p.k. jeżeli zostaną ujawnione dane pozwalające na wykrycie sprawcy, Policja wydaje postanowienie o podjęciu na nowo dochodzenia. Należy uznać, że nie chodzi o fakt ujawnienia sprawcy, a jedynie danych, które pozwolą na jego wykrycie w drodze czynności procesowych. Dla ich dokonania, a więc wykrycia sprawcy, konieczne jest podjęcie na nowo dochodzenia. Należy przyjąć, że nie jest możliwe dokonanie tych czynności w trybie art. 327 § 3 k.p.k., skoro § 3 tego przepisu wprost opiera się na treści § 1, którego zastosowanie wyłączone. Zgodnie z przeciwnym stanowiskiem, czynności w trybie art. 327 § 3 k.p.k. mogą być dokonane przez prokuratora, skoro art. 325f § 3 k.p.k. nie wyklucza tego przepisu, a prokurator sprawuje nadzór nad postępowaniem przygotowawczym w zakresie, w jakim go sam nie prowadzi³⁶. Należy jednak zauważyć, że w momencie gdy te czynności miałyby być wykonywane, postępowanie przygotowawcze nie toczy się, ponieważ jest umorzone, a zatem nie sposób mówić o nadzorze prokuratora.

(w:) Kodeks..., s. 705; D. Tarnowska, Różnice..., s. 172; R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks..., s. 351.

³² R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Tom III..., s. 352.

³³ M. Kurowski, (w:) Kodeks..., s. 1298.

³⁴ W. Grzeszczyk, Główne..., cz. 2, s. 12.

³⁵ D. Tarnowska, Różnice..., s. 173.

³⁶ R. A. Stefański, Postępowanie..., s. 293–294.

9. Zaskarżalność postanowienia o umorzeniu sprawy i wpisaniu do rejestru przestępstw

Gdy chodzi o zaskarżalność postanowienia o umorzeniu postępowania i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw, to stosownie do art. 325e § 4 k.p.k., zażalenie na postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw wnosi się do prokuratora właściwego do sprawowania nadzoru nad dochodzeniem. Jeżeli prokurator nie przychylił się do zażalenia, kieruje je do sądu. *De lege lata*, wskutek wykreślenia przez ustawodawcę art. 325f § 4 k.p.k., kwestia trybu zaskarżenia nie jest problematyczna³⁷. Zgodnie z tym co wskazuje się w literaturze, przewidziany obecnie tryb jest odrębnym trybem kontroli procesowej³⁸. Należy jednak podkreślić, że taki sposób zaskarżania nie jest przewidziany jedynie dla tej decyzji procesowej, bowiem podobna konstrukcja została przewidziana w art. 626a k.p.k. Tryb ten różni się tym od skarżenia postanowienia w postępowaniu przygotowawczym na zasadach ogólnych, że organem odwoławczym jest prokurator, a nie sąd³⁹. Wynika to z założenia, że postanowienie o umorzeniu postępowania i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw jest wydawane przez Policję i nie wymaga zatwierdzenia przez prokuratora. Jednocześnie, tryb ten nie uszczupla prawa strony (w tym konkretnym układzie procesowym – pokrzywdzonego) do sądu, ponieważ jeśli prokurator nie przychylił się do zażalenia, to wówczas przekazywane jest ono do sądu. Zgodzić należy się, że prokurator, rozpoznając zażalenie, wydaje postanowienie zarówno wówczas, gdy uwzględni zażalenie, jak i gdy nie przychylił się do niego⁴⁰. Należy jednak poczynić istotną uwagę dotyczącą sytuacji procesowej, gdy prokurator lub sąd, w trybie zażalenia z art. 325e § 4 k.p.k. uchylili postanowienie o umorzeniu postępowania i wpisaniu do rejestru przestępstw, a Policja po przeprowadzeniu czynności, ponownie wyda taką decyzję. Możliwe do rozważenia są w takim wypadku dwa rozwiązania: bądź możliwość wniesienia zażalenia będzie na tych samych zasadach jak wcześniej opisano – stosownie do trybu z art. 325e § 4 k.p.k., bądź w trybie z art. 330 § 2 k.p.k. – do prokuratora nadrzędnego. Warto zauważyć, że stosownie do § 111 ust. 4 Wytycznych nr 3 Komendanta

³⁷ J. Zagrodnik, Specyfika trybu kontroli postanowień o umorzeniu postępowania rejestrowego, *Prok. i Pr.* 2008, nr 9, s. 45–62.

³⁸ R. A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Tom III...*, s. 353.

³⁹ R. A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Tom IV. Komentarz do art. 425–467*, Warszawa 2021, s. 834.

⁴⁰ R. A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Tom III...*, s. 354.

Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo – śledczych przez policjantów „jeżeli w wyniku zażalenia postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw zostanie uchylone przez sąd, policjant po zrealizowaniu wskazań sądu, może zakończyć dochodzenie ponownym umorzeniem. Na wydane przez policjanta ponownie postanowienie o umorzeniu dochodzenia pokrzywdzony, który wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 i 1a k.p.k., może wnieść akt oskarżenia określony w art. 55 § 1 k.p.k. – o czym należy go pouczyć”. Wytyczne te zostały wydane przed nowelizacją k.p.k. z 5 października 2019 r.⁴¹, a zatem zanim zmieniony został tryb wnoszenia subsydiarnego aktu oskarżenia. O ile w świetle wskazanych wytycznych można odnieść wrażenie, że postanowienie o umorzeniu postępowania i wpisaniu do rejestru przestępstw traktowane jest tożsamo z punktu widzenia uprawnienia do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia, jak pierwsze postanowienie o umorzeniu postępowania, to jednak zważyć należy, że konsekwentnie stosowana na gruncie k.p.k. terminologia się temu sprzeciwia. Ustawodawca rozróżnia bowiem wyraźnie postanowienie o umorzeniu postępowania, od postanowienia o umorzeniu postępowania i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw. Należy zatem uznać, że po uchyleniu przez prokuratora lub sąd postanowienia o umorzeniu rejestrowym i ponownym braku podstaw do wykrycia sprawcy, możliwe będzie bądź umorzenie „zwykłe”, skutkujące trybem zwykłym zażalenia, które należy traktować jako pierwsze umorzenie, bądź – w przypadku gdy wciąż terminy procesowe na to pozwalają – umorzenie rejestrowe, na które będzie po raz kolejny przysługiwało zażalenie w trybie art. 325e § 4 k.p.k. Należy bowiem zauważyć, że o ile brak jest terminu wyznaczającego górną granicę czasową dla prowadzenia postępowania przed umorzeniem rejestrowym, o tyle jednak można wywieść w drodze wykładni funkcjonalnej normę wskazującą, że nie można umorzyć rejestrowo postępowania po przedłużeniu dochodzenia (*arg. ex art. 325f § 1 w zw. z art. 325i § 1 k.p.k.*⁴²), co pozwala na stwierdzenie, że normatywnie poprawne będzie wydanie postanowienia o umorzeniu rejestrowym najpóźniej w terminie 2 miesięcy od wszczęcia dochodzenia, ale nie później. Dopóki zatem nie zostanie wydane postanowienie o umorzeniu postępowania w trybie art. 322 k.p.k., bądź art. 17 k.p.k., brak jest podstaw do rozważania procedury

⁴¹ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1694).

⁴² Jakkolwiek jest to dopuszczalne w wytycznych nr 3 KGP § 110 ust. 2, o czym por. R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Tom III..., s. 354.

prowadzącej do nabycia uprawnienia do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia⁴³. Jedynie w charakterze postulatów można wskazać, żeby drugie faktyczne umorzenie było oparte na podstawie z art. 322 k.p.k., a nie ponownie z art. 325f k.p.k., za czym przemawia charakter instytucji umorzenia rejestrowego. Na tym tle istotne jest wskazanie, że w praktyce organów ścigania (prokuratury i Policji) dochodziło na tym tle do niejednolitych kierunków działania⁴⁴. Niewątpliwie jednak, umorzenie ponowne w trybie rejestrowym, po wcześniejszym uchyleniu postanowienia przez prokuratora lub sąd, o ile mieści się w terminie 2 miesięcy przewidzianym dla dochodzenia, nie jest *de lege lata* uchybieniem procesowym.

10. Charakter prawny i modelowe umiejscowienie instytucji umorzenia rejestrowego

Projekt wprowadzenia instytucji umorzenia rejestrowego do Kodeksu postępowania karnego z 1997 r. pochodził od Prezydenta Rzeczypospolitej⁴⁵. W uzasadnieniu do projektu wskazywano, że „znaczącym ułatwieniem dla Policji będzie wprowadzenie możliwości szybkiego umorzenia dochodzenia uproszczonego i wpisania sprawy do rejestru przestępstw, gdy w toku wstępnego dochodzenia (art. 307 §) lub w dochodzeniu trwającym co najmniej 7 dni, ale nie dłużej niż jeden miesiąc, okaże się, że nie ma szans na wykrycie sprawcy w drodze dalszych czynności procesowych (art. 472a § 1). Dalsze czynności wykrywcze będą prowadzone już w formie policyjnych czynności operacyjno-rozpoznawczych. Jeżeli zostaną ujawnione dane pozwalające na wykrycie sprawcy, Policja będzie zobowiązana wydać postanowienie o podjęciu dochodzenia uproszczonego, którego prokurator nie będzie zatwierdzać, gdyż nastąpi powrót do ścigania karnego ujętego w formę procesową. Zawężenie czasowe tego umorzenia, które można by nazwać rejestrowymi, podyktowane jest zamiarem

⁴³ Podobnie: T. Grzegorzczak, *Kodeks...*, s. 1127.

⁴⁴ Por. J. Kudrętek, *Umorzenie „rejestrowe” dochodzenia – uwagi praktyczne*, *Prokuratura i Prawo* 2011, nr 3, s. 41–42. Niewątpliwie o ile zgodzić należy się, że niezrozumiałą praktyką jest wykluczenie możliwości umarzenia rejestrowego w momencie, gdy sprawa zostanie zarejestrowana pod numerem Ds., o tyle słuszne w obecnej regulacji dotyczącej wnoszenia subsydiarnego aktu oskarżenia, byłoby uniemożliwienie ponownego umorzenia rejestrowego po uchyleniu postanowienia o umorzeniu rejestrowym przez prokuratora lub sąd w trybie zażalenia.

⁴⁵ Przedstawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 182 z dnia 20 grudnia 2001 r., s. 73.

powstrzymania Policji od natychmiastowej rezygnacji z jakichkolwiek czynności dowodowych o charakterze procesowym, a zarazem skłonienie jej do szybkiego zakończenia”. Wedle projektodawcy, istota tej instytucji miała sprowadzać się zatem do wprowadzenia konstrukcji, która pozwoli na szybkie zakończenie sprawy, nierokującej na wykrycie sprawcy.

Zarysowane w powyższej części artykułu zróżnicowanie w doktrynie w zakresie nazewnictwa związanego z instytucją z art. 325f k.p.k. rzutuje na ocenę charakteru prawnego tej instytucji. Powtórzyć należy, że najbliższym do właściwego ujęciem tej konstrukcji z punktu widzenia modelowego postrzegania postępowania przygotowawczego wydaje się wskazanie, że instytucja z art. 325f k.p.k. reguluje jeden ze sposobów zakończenia postępowania, co – jak wskazano powyżej – nie jest również do końca trafne, skoro postępowanie wciąż jest prowadzone w innym trybie, o czym stanowi § 2 art. 325f k.p.k.

W celu modelowego umiejscowienia tej instytucji należy odpowiedzieć na pytanie, czym powinna cechować się jedna z form zakończenia postępowania. O ile ustawodawca nie wskazuje wprost katalogu form zakończenia postępowania przygotowawczego, o tyle bez najmniejszych wątpliwości można wskazać, że – obok wątpliwego co do charakteru prawnego umorzenia rejestrowego – są to: wniesienie aktu oskarżenia, umorzenie postępowania, umorzenie postępowania i wniesienie wniosku o orzeczenie środka zabezpieczającego, wniesienie wniosku o warunkowe umorzenie postępowania, wniosku o skazanie bez rozprawy oraz wniosku o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym. Przyczyny te można podzielić na te, które kończą ostatecznie postępowania karne – umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 k.p.k. lub art. 322 k.p.k. oraz te, które go nie kończą, czyli pozostałe. Cechą tych ostatnich jest natomiast to – z wyjątkiem instytucji, o której mowa w niniejszym artykule, że przekształcają postępowanie karne w kolejne stadium – postępowanie jurysdykcyjne. Modelowo zatem nie sposób znaleźć miejsca w tej systematyce dla tego rodzaju umorzenia dochodzenia. Umorzenie rejestrowe bowiem nie kończy definitywnie postępowania karnego, jako że postępowanie jest w dalszym ciągu prowadzone, choć w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych, a ponadto może być w każdym momencie podjęte na nowo. Czynności operacyjno-rozpoznawcze nie stanowią oczywiście czynności procesowych i nie sposób uznać, że jest to w dalszym ciągu prowadzone dochodzenie, jednakże sama formuła kodeksowa użyta przez ustawodawcę nie pozwala na jednoznaczne uznanie, że czynności organów prowadzące do ustalenia sprawcy zostały zakończone. Oprócz tego,

nie można stwierdzić, że umorzenie z art. 325f k.p.k. pozwala na uznanie, że postępowanie wchodzi w kolejną fazę. Warto także dodać, że instytucje, które ustawodawca wiąże z pojęciem „umorzenie”, słusznie powinno się wiązać z etymologią tego terminu. Słowo „umorzyć” definiuje się językowo jako zrezygnować z dalszego postępowania sądowego w określonej sprawie, jeśli jest ono niedopuszczalne lub bezprzedmiotowe⁴⁶, zaś etymologicznie wskazuje się, że „umorzyć” dawniej tłumaczono jako „doprowadzić do śmierci”, „zniszczyć”, „unicestwić”, „uśmiercić”, „zabić”, „zniszczyć”⁴⁷. Konotacja ta ma raczej wymiar definitywny, a zatem pod pojęciem umorzenia powinno się ustanawiać taki rodzaj zakończenia postępowania, po którym postępowanie już jest zakończone. W literaturze wskazuje się, że istota decyzji, co do której ustawodawca używa sformułowania „umorzenie” jest jednakowa i sprowadza się do zaniechania ścigania karnego⁴⁸.

Nie sposób odpowiedzieć na pytanie, jaki jest charakter prawny tej instytucji, poprzez przyszerogowanie jej w kontekście modelowego kształtu postępowania przygotowawczego, bez odpowiedzi na pytanie, jakie są skutki prawne takiego umorzenia i jaki charakter mają czynności podejmowane po umorzeniu, a przed ewentualnym podjęciem na nowo postępowania.

Verba legis po wydaniu postanowienia, o którym mowa w § 1, Policja, na podstawie odrębnych przepisów, prowadzi czynności w celu wykrycia sprawcy i uzyskania dowodów. Wskazuje się, że po umorzeniu dochodzenia akta postępowania pozostają w dalszym ciągu w zainteresowaniu Policji, jednakże w innym trybie⁴⁹. W art. 325f § 2 k.p.k. chodzi o czynności operacyjno-rozpoznawcze, prowadzone na podstawie art. 14 ust. 1 pkt 1 ustawy o Policji. O ile przepis ten stanowi jedynie o wykrywaniu przestępstw, to wskazuje się, że wykrywanie przestępstw obejmuje także wykrywanie ich sprawców⁵⁰. Zgodnie z definicją wskazaną przez A. Tarachę (definicja poprzez wskazanie cech), czynności operacyjno-rozpoznawcze są to czynności organów państwowych, wykonywane tajnie lub poufnie, w oparciu o podstawę ustawową, spełniające funkcję in-

⁴⁶ Wielki Słownik Języka Polskiego PWN, Warszawa 2018, s. 65.

⁴⁷ W. Boryś (red.), Słownik etymologiczny języka polskiego, Kraków 2005, s. 667.

⁴⁸ J. Zagrodnik, Specyfika..., s. 45.

⁴⁹ R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Tom III..., s. 355.

⁵⁰ Aktualne w tym zakresie uwagi na gruncie zmienionego przepisu, (w:) T. Hanausek, Ustawa o Policji. Komentarz, Kraków 1996, s. 42. R. A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Tom III..., s. 355.

formacyjną, wykrywczą, profilaktyczną i dowodową⁵¹. Powszechnie przyjmuje się, że są to czynności pozaprocesowe⁵². Zaliczamy do nich w szczególności: kontrolę operacyjną, tzw. zakup kontrolowany, tzw. prowokację policyjną, tajnego agenta Policji, niejawne nadzorowanie.

Takie rozwiązanie wydaje się niespójne z kilku powodów. W pierwszej kolejności, nie jest zrozumiałe, dlaczego czynności te nie mogą być prowadzone w toku trwającego dochodzenia. Nie ma normatywnego zakazu prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych w toku postępowania karnego. Jeśli stwierdza się brak jakichkolwiek podstaw do czynności wykrywczych, to zarówno nie ma możliwości ich dokonania w trybie procesowym, jak i w trybie pozaprocesowym. Po wtóre, czynności operacyjno-rozpoznawcze są zastrzeżone w praktyce dla najpoważniejszych przestępstw, tzn. dla tych o największym ciężarze gatunkowym. Nie sposób wymagać od organów ścigania stosowania przykładowo zakupu kontrolowanego przy przestępstwie paserstwa samochodu o wartości poniżej 5000 zł. Aksjologia instytucji umorzenia rejestrowego, wynikająca z faktu, że jest przeznaczona dla dochodzenia, wskazuje, że chodzi o przestępstwa o mniejszym ciężarze gatunkowym.

Kolejnym argumentem o charakterze modelowym jest to, co już w roku wprowadzenia tej instytucji zauważano, a mianowicie że podstawa takiego umorzenia mieści się w ramach umorzenia z art. 322 § 1 k.p.k.⁵³ Chodzi zarówno o przesłankę zastosowania tego umorzenia, która pokrywa się zakresowo z podstawą umorzenia z art. 322 § 1 k.p.k., jak i konsekwencje związane z wpisem do rejestru przestępstw. Od 1 stycznia 2003 r. na podstawie przepisu art. 13 ust. 1 pkt 5 lit. a i e ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o przetwarzaniu informacji kryminalnych⁵⁴, istnieje obowiązek gromadzenia w Krajowym Centrum Informacji Kryminalnych danych o przedmiotach wykorzystywanych do popełnienia przestępstwa lub utraconych w związku z przestępstwem oraz o innych postępowaniach lub czynnościach prowadzonych na podstawie ustaw przez m.in. Policję, organy prokuratury, czy Straży Granicznej. Także obowiązek wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych istnieje

⁵¹ A. Taracha, *Czynności operacyjno-rozpoznawcze. Aspekty kryminalistyczne i proceduralne*, Lublin 2006, s. 25.

⁵² A. Taracha, *Czynności...*, s. 18–19.

⁵³ S. Waltoś, *Główne...*, s. 14–15.

⁵⁴ Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o przetwarzaniu informacji kryminalnych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1607 tekst jedn. z dnia 2 września 2021 r.).

niezależnie od zastosowania umorzenia z art. 325f § 1 k.p.k. (*arg. ex art. 14 ustawy o Policji*)⁵⁵.

Różnicą przy umorzeniu z art. 325f § 1 k.p.k., a umorzeniem z art. 322 k.p.k., która *de lege lata* jest możliwa do uchwycenia, jest nadzór prokuratora. Ma on charakter nadzoru *ex post* – w trybie zaskarżenia decyzji o umorzeniu rejestrowym. Brak jest bowiem konieczności zatwierdzenia zarówno postanowienia o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw, jak i postanowienia o podjęciu takiego postępowania. Nie sposób jednak nie odnieść wrażenia, że przy obecnej regulacji postępowania przygotowawczego, w którym prokurator stanowi *domini litis* (*arg. ex art. 326 k.p.k.*), taka instytucja powoduje dekompozycję obecnego modelu tego stadium.

Kolejnym modelowym zastrzeżeniem do konstrukcji z art. 325f k.p.k. jest fakt, że może stanowić przejaw zasady oportunisty. Wskazaną hipotezę warto skonfrontować z poglądem wyrażonym w doktrynie, zgodnie z którym nie można wiązać umorzenia rejestrowego z tą zasadą, skoro na Policji ciąży obowiązek wszczęcia i prowadzenia postępowania⁵⁶. Nie sposób się z tym zgodzić. Przepisy normujące postępowanie karne mają bowiem charakter gwarancyjny. Skoro zatem w przepisie art. 10 § 1 k.p.k. *in principio* ustawodawca wskazuje, że organ powołany do ścigania przestępstw jest obowiązany do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, to opowiada się za zasadą legalizmu. Rodzi to obowiązek po stronie ustawodawcy do kształtowania procedury karnej w taki sposób, aby zasadę tą realizować w sposób rzeczywisty. Jeśli zatem dana instytucja przewiduje przesłankę umorzenia postępowania w postaci klauzuli generalnej, bez wymogu przeprowadzenia określonego *quantum* czynności procesowych, w taki sposób, który uzasadnia przekonanie, że organy procesowe odstąpią od ścigania właśnie z uwagi na niecelowość dalszego postępowania (niecelowość z punktu widzenia wykrycia sprawcy) to uznać należy że stanowi to co najmniej furtkę dla realizacji zasady oportunisty.

11. Statystyka

W celu poddania instytucji umorzenia rejestrowego trzeciemu kryterium – użyteczności – należało przeprowadzić badania socjologiczne

⁵⁵ S. Waltoś, *Główne...*, s. 14–15; T. Grzegorzczak, *Wybrane zagadnienia najnowszej nowelizacji procedury karnej*, PiP 2003, z. 8, s. 16–17.

⁵⁶ M. Kuźma, „Postępowanie rejestrowe” w procesie karnym, *Prok. i Pr.* 2007, nr 1, s. 89.

o charakterze ilościowym. Poniższe zestawienia przedstawiają dane z lat od 2003 do 2021 (w pierwszym zestawieniu do września 2021 r., w drugim do grudnia 2021 r.) zawierające odpowiednio: ilość umorzonych dochodzeń i wpisanych do rejestru oraz ilość wydanych postanowień o podjęciu postępowań wpisanych do rejestru z uwzględnieniem poszczególnych Komend Wojewódzkich Policji, jak i zsumowane ogółem⁵⁷.

Tabela 1. Dane statystyczne postępowań zakończonych umorzeniem i wpisaniem sprawy do rejestru za lata od 2003 do 2012.

	Postępowania umorzone rejestrowo																		
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
KWP Bydgoszcz	14 317	32 073	27 035	23 079	19 000	15 568	15 496	15 231	14 186	14 861	11 228	8 707	8 095	6767	5166	5018	5043	4747	
KWP Białystok	5301	11 001	9320	7477	7028	5569	5791	5452	5553	5313	4301	3911	3825	2992	2719	2500	2244	1757	
KWP Gdańsk	22 829	43 307	37 992	30 509	22 673	13 085	7 176	9 150	15 003	14 396	12 153	10 104	9 395	7713	6435	3765	3213	2399	
KWP Gorzów Wlkp.	6918	12 596	11 364	11 005	8625	6166	5702	5781	5600	5562	4729	4036	3559	3587	3061	3167	3452	2939	
KWP Katowice	44 796	93 901	83 389	73 411	61 893	51 947	51 635	48 728	46 749	42 407	30 944	24 502	21 446	18 071	13 611	12 669	12 276	10 783	
KWP Kielce	4395	11 677	11 001	9953	7807	5197	4416	4246	4007	3916	3104	2382	2036	1368	1004	792	670	449	
KWP Kraków	23 957	54 134	47 872	38 694	30 605	20 901	18 974	18 173	18 266	18 558	14 161	12 363	10 406	8757	7733	7156	6829	5799	
KWP Łódź	20 570	45 127	41 079	33 306	27 758	20 144	18 749	19 757	19 647	20 121	17 424	14 894	13 222	10 639	8435	6919	6235	5014	
KWP Lublin	8918	20 846	18 710	16 292	12 532	6295	3808	2943	2763	4348	3845	2966	2088	1744	1132	775	633	385	
KWP Olsztyn	7834	16 763	13 710	12 353	10 082	8775	9031	9152	9273	8917	7177	6334	6298	5763	4596	3692	3258	3185	
KWP Opole	5350	10 738	10 291	9 466	8328	6685	6090	6193	5801	5632	3209	2745	2324	2045	1341	1012	710	659	
KWP Poznań	21 478	40 039	35 875	31 056	24 588	10 002	6694	7458	12 811	14 744	10 486	8560	8730	7727	6648	5994	5340	4921	
KWP Rzeszów	5981	12 378	12 006	10 732	9236	7952	8166	7809	7863	8107	5561	4485	3908	3784	3298	2769	2530	2234	
KWP Szczecin	17 229	31 988	29 347	23 708	18 198	12 634	11 158	9817	10 098	8836	8260	7085	5262	4529	3780	4085	3970	3568	
KSP Warszawa	32 229	72 402	66 554	51 781	39 492	25 976	23 729	20 832	18 677	21 516	23 695	25 840	22 853	20 840	16 720	14 974	14 862	12 237	
KWP Radom	12 161	26 790	23 591	18 935	14 789	10 288	8388	7603	7013	7469	6602	6147	5555	5138	4263	3534	3449	3234	
KWP Wrocław	23 101	46 055	40 636	36 550	32 426	26 442	27 111	26 742	26 691	27 227	20 607	19 329	20 396	19 302	17 084	16 316	15 700	14 201	
Ogółem	277 364	581 815	519 772	438 307	355 060	253 626	232 114	225 067	230 001	231 930	187 486	164 390	149 398	130 766	107 026	95 137	90 414	78 511	

⁵⁷ Dane zostały uzyskane z Komendy Głównej Policji.

Pierwsze zestawienie (tabela I) pozwala na stwierdzenie, że w pierwszych latach obowiązywania instytucji umorzenia rejestrowego organy ścigania korzystały często z tej możliwości. W danych na rok 2003 można dostrzec, że wydano ogółem 277 364 tego rodzaju decyzji procesowych, zaś w następnym roku 581 815. Po tych dwóch latach można dostrzec niemalże stałą tendencję spadkową. Wyjątkiem w tej tendencji jest rok 2011 i 2012, gdy chwilowo wzrosła ilość decyzji o umorzeniu postępowania i wpisaniu do rejestru. Tendencja ta była widoczna w całej Polsce z nielicznymi wyjątkami, jak np. w okręgu właściwości KWP dla Opoli, Kielc czy Katowic. Po tym okresie jednak, aż do chwili obecnej, ilość umorzonych postępowań w trybie rejestrowym spada. Zauważyć także należy, że sposób spadku stosowania tej instytucji jest dość nagły w ostatnich latach, bowiem od roku 2017 ilość stosowania tej instytucji zmalała aż dwukrotnie. We wcześniejszych etapach tendencja spadkowa była mniej dynamiczna. Okręgi: wrocławski, warszawski i katowicki jawią się obecnie jako te, w których instytucja ta jest stosowana najczęściej, zaś najmniej w obszarze właściwości KWP Lublin.

Drugie zestawienie (tabela II) przedstawia ilość wydanych postanowień o podjęciu umorzonego postępowania w trybie art. 325f § 3 k.p.k. O ile liczby na rok 2003 są nie do końca wymierne z uwagi na dane jedynie od lipca do grudnia, o tyle dalsza analiza pozwala na inne wnioski niż w stosunku do poprzednich danych statystycznych. Można postawić tezę, że w większości lat ilość podjętych postępowań mieści się w granicach 4–5 tysięcy. Wyjątkowe na tym tle są lata 2013–2017, gdy ilość podjętych postępowań ogółem mieści się w zakresie od 21 tysięcy do 12 tysięcy. Jest to co najmniej zastanawiające skąd przeskok między rokiem 2012 a 2013 z 5358 do 21 616, tym bardziej, że nagły wzrost widać w niemal wszystkich województwach, z wyjątkiem kujawsko-pomorskiego oraz małopolskiego. W pewnym sensie można dostrzec korelację obydwu statystyk w tym zakresie, bowiem pomiędzy latami 2012 a 2013 w poprzednim zestawieniu – ilość umorzeń rejestrowych – dostrzec można istotny spadek z 231 930 do 187 486 umorzeń, podczas gdy w zakresie podjętych postępowań wzrosła w tych samych latach z 5358 do 21 616. Niezależnie od innych czynników wpływających na te dane, można postawić tezę, że przemawiają one za zwiększeniem wykrywalności sprawców przestępstw zarówno w postępowaniach już umorzonych rejestrowo (wzrost ilości podjętych postępowań), jak i w zakresie dopiero wszczętych postępowań formalnie, bądź w trybie art. 308 k.p.k. (spadek umorzeń rejestrowych).

Tabela II. Postępowanie które zostały podjęte/wznowione z powodu niewykrycia sprawcy z podziałem za lata od lipca 2003 do 21 grudnia 2021⁵⁸ (dane na dzień 22 grudnia 2021 r.).

	lipiec - grudzień 2003 r.	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
KWP Bydgoszcz	40	301	291	266	292	274	235	246	294	333	1382	1057	922	775	627	503	464	542	227
KWP Białystok	40	138	206	160	200	164	184	221	190	180	395	392	469	385	291	213	245	201	68
KWP Gdańsk	92	380	357	352	418	414	334	402	451	462	1799	1431	1143	1176	895	590	536	530	246
KWP Gorzów Wlkp.	43	247	276	278	331	244	222	229	204	193	480	486	352	475	314	309	339	281	80
KWP Katowice	104	492	558	425	506	585	566	641	514	567	3020	2878	2639	2300	1719	1299	1189	826	366
KWP Kielce	22	66	66	88	163	101	112	94	87	86	335	403	296	302	219	154	186	143	53
KWP Kraków	52	176	242	273	343	261	239	286	343	369	1444	1193	1223	1227	975	794	768	657	296
KWP Łódź	25	190	284	301	314	364	331	314	299	338	1471	1423	1358	1057	734	451	505	403	171
KWP Lublin	106	360	377	407	381	285	218	208	183	208	1132	810	688	684	515	378	372	248	123
KWP Olsztyn	86	266	347	452	440	441	366	469	485	476	1361	1281	1021	937	686	449	402	480	268
KWP Opole	33	166	202	201	200	188	171	216	216	182	690	587	446	505	340	254	218	173	103
KWP Poznań	164	373	318	398	447	385	259	299	330	400	1295	1093	914	778	554	497	513	428	223
KWP Rzeszów	67	198	182	203	199	221	265	294	237	233	679	493	386	390	263	294	293	227	114
KWP Szczecin	81	410	513	498	383	283	319	317	380	384	1159	997	891	775	718	615	496	457	240
KSP Warszawa	80	118	170	164	205	185	140	171	162	187	1394	1348	1500	1449	1093	962	902	710	422
KWP Radom	43	234	232	258	346	304	215	229	214	189	910	722	658	625	518	358	420	351	165
KWP Wrocław	60	333	440	348	540	521	444	532	588	571	2670	2472	2141	2162	1777	1563	1234	1080	514
Ogółem	1138	4448	5061	5072	5708	5220	4620	5168	5177	5358	21 616	19 066	17 047	16 002	12 238	9683	9082	7737	3679

⁵⁸ Dane zostały uzyskane za pośrednictwem Komendy Głównej Policji. Statystyki za lata 2003–2012 zawierają informacje statystyczną w zakresie ilości postępowań wcześniej zakończonych umorzeniem rejestrowym. Dane za lata 2013–2021 zostały wygenerowane na podstawie systemu analitycznego i uwzględniają wszystkie postępowania podjęte wartością świadcząca o wcześniejszym zakończeniu postępowania z uwagi na niewykrycie sprawcy. Tabela została opracowana na podstawie tych danych.

Dane te warto skonfrontować z poglądem wyrażonym przez M. Kuźmę, który wskazywał w 2007 r., że dane z lat od 2003 r. do I półrocza 2005 r., dotyczące wydanych postanowień o umorzeniu postępowania i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw pozwalają na postawienie tezy, że instytucja z art. 325f k.p.k. przyjęła się w praktyce⁵⁹. Perspektywa 18 lat pozwala jednak na sfalsyfikowanie tej tezy. Stosunkowo wysoka liczba zastosowania tej instytucji w pierwszych latach po jej wprowadzeniu jawi się jako naturalna, skoro to ze środowisk policyjnych wyszła inicjatywa do jej ustanowienia. Konfrontacja liczb wówczas i w obecnym czasie – nawet przy uwzględnieniu wielu innych czynników mogących oddziaływać na statystykę, pozwala na stwierdzenie, że instytucja ta nie przetrwała próby czasu.

12. Podsumowanie

Przeprowadzona analiza pozwala udzielić jednoznacznej odpowiedzi na pytanie badawcze zarówno w zakresie spójności instytucji umorzenia rejestrowego z modelem postępowania przygotowawczego, jak i w zakresie przydatności.

Pierwszym rodzajem argumentacji zastosowanej dla zweryfikowania tezy postawionej na wstępie była ta o charakterze modelowym. Nie sposób określić jednoznacznie, czym jest postępowanie rejestrowe w strukturze procesu karnego, skoro z jednej strony decyzja podjęta na podstawie art. 325f § 1 k.p.k. jest decyzją o umorzeniu postępowania, a z drugiej strony przekształca to postępowanie w taki sposób, że jest prowadzone na innej podstawie. Nie sposób wobec tego uznać, czy jest to decyzja procesowa w rozumieniu art. 459 § 1 k.p.k., czyli „zamykająca drogę do wydania wyroku”. O ile przy obowiązywaniu art. 325e § 4 k.p.k., przewidującym możliwość zażalenia na postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw, nie jest kluczowa odpowiedź na pytanie, czy decyzja ta mieści się w dyspozycji przepisu art. 459 § 1 k.p.k., o tyle jednak spójność i koherentność regulacji postępowania karnego wymaga, aby każda decyzja mogła być uznana bądź za orzeczenie, które zamyka drogę do wydania wyroku, bądź za takie, które jej nie zamyka. Wynika to bezpośrednio z normy rekonstruowanej w oparciu o przepis art. 459 § 1 k.p.k. Ponadto, modelowym zastrzeżeniem jest również brak udziału prokuratora w toku postępowania zakończonego umorzeniem rejestrowym, zarówno przed decyzją o umorzeniu,

⁵⁹ M. Kuźma, „Postępowanie...”, s. 88.

jak i po. O ile przepisy nie wykluczają jego nadzoru w toku dochodzenia bądź czynności w niezbędnym zakresie, to konstrukcja tego postępowania sprawia, że prokurator w praktyce nie ma wiedzy o toczącym się postępowaniu. Jedynym środkiem nadzoru jest tryb zażaleniowy, natomiast niewątpliwie prokurator powinien móc nadzorować w pełnym zakresie – tak jak przy dochodzeniu w trybie zwykłym. Nie sposób także zaprzeczyć, że tryb z art. 325f k.p.k. nie różni się zasadniczo od tego z art. 322 k.p.k. w swoich skutkach. Jest to istotny argument z punktu widzenia modelowego. Niespójność także jest zauważalna z punktu widzenia zasady oportunistu, do której niewątpliwie stosowanie tej konstrukcji prowadzi.

Przedstawione dane statystyczne pokazują, że instytucja umorzenia rejestrowego nie jest instytucją martwą. Niewątpliwie, brak jest podstaw dla tezy, że nie jest ona w ogóle stosowana przez organy ścigania, skoro jednak w pewnym stopniu można wykazać jej stosowanie. Nie sposób jednak przedstawić kontrargumentu dla tezy, że instytucja ta jest coraz mniej stosowana, a wręcz można powiedzieć wymierająca. Ilość stosowanych umorzeń w trybie art. 325f k.p.k. spada w istotny sposób w ostatnich kilku latach. Oczywiście dalsze badania empiryczne, o charakterze jakościowym, a nie tylko ilościowym, mogłyby przedstawić szczegółowe powody dla takiej tendencji spadkowej, jednakże z punktu widzenia postawionego w tym artykule głównego pytania badawczego istotne jest wykazanie samego kierunku tej tendencji. Spadkowa, choć jednocześnie utrzymująca się na wysokim stosunkowo poziomie, ilość podejmowanych postępowań, pozwala na stwierdzenie, że czynności podejmowane przez policję w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych, są skuteczne. Uchylenie art. 325f k.p.k. nie powodowałoby uszczerbku dla wykrywania sprawców w drodze tych czynności.

Reasumując, przedstawiona analiza pozwoliła na zweryfikowanie przedstawionej na początku artykułu tezy głównej oraz na odpowiedź na zasadnicze pytanie badawcze postawione w artykule. Instytucja umorzenia rejestrowego, o której stanowi art. 325f k.p.k. nie jest spójna z przyjętym przez ustawodawcę modelem postępowania przygotowawczego, a zatem powoduje jego dekompozycję. Ponadto, instytucja ta, pomimo początkowego istotnego wzrostu w liczbie wykorzystywania, na dzień dzisiejszy jawi się jako wymierająca. Bez wątplenia uchylenie jej, z uwagi na wskazywany w literaturze, jak i na gruncie niniejszego artykułu charakter *superfluum* art. 325f k.p.k., nie spowoduje ani uszczerbku na zasadzie szybkości postępowania, z uwagi na fakt, że nawet umorzenie w trybie art. 322 k.p.k. rodzi konieczność rejestrowania spraw w Krajowym Centrum Informacji Kryminalnych i prowadzenia czynności opera-

cyjno-rozpoznawczych, a „przywrócony” nadzór prokuratora z pewnością wzmocni realizację rzetelności postępowania. Należy zatem uznać, że uchylene instytucji uregulowanej w art. 325f k.p.k. byłoby zarówno trafne z punktu widzenia modelowych założeń przyjętych przez polskiego ustawodawcę, jak i nie byłoby szkodliwe z punktu widzenia praktyki organów ścigania, skoro jej zastosowanie jest coraz mniejsze.

Bibliografia

Literatura

1. Boryś W. (red.), Słownik etymologiczny języka polskiego, Kraków 2005.
2. Dudka K. (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2020.
3. Grzegorzczak T., Kodeks postępowania karnego, Tom I. Artykuły 1–467, Warszawa 2014.
4. Grzegorzczak T., Wybrane zagadnienia najnowszej nowelizacji procedury karnej, PiP 2003, z. 8.
5. Grzeszczyk W., Główne kierunki zmian kodeksu postępowania karnego (część II), Prok. i Pr. 2003, nr 6.
6. Hanausek T., Ustawa o Policji. Komentarz, Kraków 1996.
7. Kudrelek J., Umorzenie „rejestrowe” dochodzenia – uwagi praktyczne, Prokuratura i Prawo 2011, nr 3.
8. Kuźma M., „Postępowanie rejestrowe” w procesie karnym, Prok. i Pr. 2007, nr 1.
9. Paprzycki L. (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1–424, Warszawa 2013.
10. Sakowicz A. (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2020.
11. Skrętowicz E., Proponowane zmiany w ustawie karnej procesowej z grudnia 2001 roku, Lublin 2002.
12. Skwarczyński H., Postępowanie rejestrowe – nowy instrument procesowy w pracy organów ścigania, Monitor Prawniczy 2003, nr 14.
13. Stefański R. A., Postępowanie „rejestrowe” w procesie karnym, Gdańskie Studia Prawnicze 2003, Tom XI.
14. Stefański R. A. (red.), System Prawa Karnego Procesowego, Warszawa 2016.
15. Stefański R. A., Zabłocki S., Kodeks postępowania karnego. Tom III. Komentarz do art. 297–424, Warszawa 2021.

16. Stefański R. A., Zabłocki S., Kodeks postępowania karnego. Tom IV. Komentarz do art. 425–467, Warszawa 2021.
17. Świecki D. (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz, Warszawa 2020.
18. Taracha A., Czynności operacyjno-rozpoznawcze. Aspekty kryminalistyczne i prawnodowodowe, Lublin 2006.
19. Taracha A., Problemy legislacyjne z tzw. „postępowaniem rejestrowym” w polskim procesie karnym, *Wojskowy Przegląd Prawniczy* 2003, nr 4.
20. Tarnowska D., Różnice między dochodzeniem a śledztwem w polskim procesie karnym, Szczecin 2009.
21. Waltoś S., Główne nurty nowelizacji procedury karnej, *PiP* 2003, nr 4.
22. Waltoś S., Tak zwane umorzenie rejestrowe, czyli legislacyjna kula w płocie, *GSP* 2003, nr 2.
23. *Wielki Słownik Języka Polskiego PWN*, Warszawa 2018.
24. Zagrodnik J., Specyfika trybu kontroli postanowień o umorzeniu postępowania rejestrowego, *Prok. i Pr.* 2008, nr 9.

Akty normatywne

1. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r., poz. 534 tekst jedn. z dnia 24 marca 2021 r.).
2. Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o przetwarzaniu informacji kryminalnych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1607 tekst jedn. z dnia 2 września 2021 r.).
3. Ustawa z dnia 29 marca 2007 r. o zmianie ustawy o prokuraturze, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2007 r., Nr 64, poz. 432 z dnia 11 kwietnia 2007 r.).
4. Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 2017 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów (Dz. Urz. z 2017 r., poz. 59), ogłoszone: 7 września 2017 r.
5. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1694).

Discontinuance of inquiries upon entry to the register of offences: manifestation of disintegration of the preliminary proceedings model

Abstract

The preliminary proceedings model may be described from various perspectives, with consideration given to rules of the procedure, authorities conducting preliminary proceedings, or participation of judicial representatives. A way of concluding proceedings is yet another relevant aspect here. Discontinuance of proceedings upon entering a case into the register of offences as set out in Article 325f of the Code of Criminal Procedure is a specific form of concluding of preliminary proceedings. Such discontinuance has been raising controversy since its inception. Now, after many years of being in force, this measure deserves a closer look and an answer to the question of whether it actually aligns with the model of preliminary proceedings adopted by the legislator. To answer not only the question of the validity of the measure, but also the question of its usefulness to law enforcement agencies, the analysis offered in this paper has been supplemented to include a quantitative study on the use of the measure since its inception.

Key words

Criminal proceedings model, discontinuance of an inquiry upon entering an offence into a register of offences, preliminary proceedings.